

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Кафедра професійної освіти в сфері технологій та дизайну

ЗАТВЕРДЖУЮ

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни	<i>Психологія сім'ї</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Спеціальність	С4 Психологія
Спеціалізація	---
Освітня програма	Психологія
Факультет	мистецтв і моди

Київ 2025 рік

РОЗРОБЛЕНО: Київський національний університет технологій та дизайну

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Тихомирова Альона Анатоліївна, кандидат психологічних наук,
старший викладач

Схвалено вченою радою факультету мистецтв і моди

від «15» травня 2025 року, протокол № 12

Схвалено науково-методичною радою факультету мистецтв і моди

від «13» травня 2025 року, протокол № 12

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри професійної освіти в сфері технологій та дизайну

Протокол від «7» травня 2025 року № 12

Завідувач кафедри

(підпис)

Алла СЕМЕНОВА
(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено:

Гарант ОП кафедри професійної
освіти в сфері технологій та дизайну
(повна назва кафедри)

(підпис)

Алла КОЛОДЯЖНА
(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

« ___ » _____ 20__ р.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни	
	очна форма здобуття вищої освіти	заочна, дистанційна форма здобуття вищої освіти
Кількість годин / кредитів – 90 / 3	обов'язкова	
Змістові модулі – 2	Рік підготовки:	
Розділи – 1	4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <i>не передбачене</i>	Семестр	
	8-й	8-й
	Лекції	
Загальна кількість тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних – 4 самостійної роботи – 3,5	12 год.	2 год.
	Практичні	
	36 год.	8 год.
	Семінарські	
	_____ год.	_____ год.
	Лабораторні	
	Індивідуальні	
	_____ год.	_____ год.
	Самостійна робота	
	42 год.	80 год.
	Індивідуальне науково-дослідне завдання: _____ год.	
Вид підсумкового контролю: залік (семестр 8).		

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни складаються з двох змістових модулів.

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади психології сім'ї та шлюбу.

Змістовий модуль 2. Психологія сімейної взаємодії та кризових станів сім'ї.

Мета курсу – формування у здобувачів вищої освіти системних знань про психологічні закономірності функціонування сім'ї, шлюбно-сімейні відносини, особливості сімейної взаємодії на різних етапах життєвого циклу сім'ї; розвиток професійної компетентності щодо аналізу сімейних проблем та надання психологічної допомоги сім'ї.

Результати навчання:

знати:

- основні теоретичні підходи до вивчення сім'ї;
- функції, структуру та типологію сім'ї;
- закономірності життєвого циклу сім'ї;
- психологічні особливості подружніх і батьківсько-дитячих взаємин;
- чинники стабільності та ризику в шлюбі;
- причини й наслідки сімейних конфліктів та насильства.

вміти:

- аналізувати сімейні ситуації з позицій різних психологічних підходів;
- визначати тип сімейної взаємодії та стилі виховання;
- діагностувати рівень подружньої задоволеності;
- розробляти рекомендації щодо профілактики сімейних конфліктів.

здатен продемонструвати:

- навички професійної комунікації з членами сім'ї;
- уміння здійснювати первинну психологічну оцінку сімейної проблематики;
- здатність до етичної взаємодії у роботі з сім'єю.

володіти навичками:

- аналізу сімейної структури та ролей;
- застосування психодіагностичних методик у роботі з сім'єю;
- консультування з питань шлюбно-сімейних відносин.

самостійно вирішувати:

- завдання з аналізу сімейних кейсів;
- розроблення програм психопрофілактики сімейних криз;
- підбір методів психологічної допомоги сім'ї.

Оволодіння компетентностями:

ІК – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

ЗК 4 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ФК 8 – здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ФК 9 – здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

Програмні результати навчання:

ПРН 8 – презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців.

ПРН 9 – пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні з рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПРН 11 – складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПРН 12 – складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПРН 13 – взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

Необхідні навчальні компоненти (пререквізити, кореквізити і постреквізити): знання з дисциплін – загальна психологія, психологія особистості, вікова та педагогічна психологія, соціальна психологія, психологія спілкування та тренінг комунікативних умінь, основи психологічного консультування та психокорекції, психодіагностика тощо. Розуміння закономірностей психічного розвитку особистості; механізмів міжособистісної взаємодії; вікових особливостей розвитку; навички психодіагностичної роботи та основ консультування.; базові знання щодо психічного розвитку особистості, міжособистісної взаємодії, закономірностей соціалізації та комунікації.

Види навчальних занять: лекція, практичне, консультація.

Методи навчання: словесний, пояснювально-демонстраційний, метод проблемного викладання, репродуктивний, дослідницький та ін.

Методи контролю: усний, письмовий, практичний, тестовий та ін.

Форма підсумкового контролю: залік (семестр 8).

Засоби діагностики успішності навчання: індивідуальні завдання, а саме: презентація; есе; психологічні ситуації / задачі, питання для підсумкового контролю, тести тощо.

Мова навчання: українська.

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми лекції, практичного, лабораторного, семінарського, індивідуального заняття	Кількість годин за формами здобуття вищої освіти:	
		очна	заочна, дистанційна
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади психології сім'ї та шлюбу.		45	
1	Тема: Сім'я як соціально-психологічний феномен.	15	15
	Лекція 1. Сім'я як соціально-психологічний феномен: функції, структура, типологія.	2	0,5
	Практична робота 1. Відповіді на запитання. Аналіз кейсів. Тема дискусії: «Чи може сім'я існувати без офіційного шлюбу?»	6	1
	Самостійна робота. 1. Характеристика основних теоретичних підходів до вивчення сім'ї (системний, структурно-функціональний, психоаналітичний, гуманістичний). Порівняльний аналіз. 2. Створення глосарію до теми.	7	13,5
2	Тема: Життєвий цикл сім'ї та психологічна готовність до шлюбу. Сучасні тенденції розвитку сім'ї.	15	15
	Лекція 2. Етапи розвитку сім'ї та психологічна підготовка до шлюбу. Актуальні процеси трансформації сім'ї	2	-
	Практична робота 2. Актуалізація опорних знань. Аналіз кейсів. Розробка чек-листа «Критерії психологічної готовності до шлюбу» (10–15 пунктів) із коротким обґрунтуванням кожного.	6	1
	Самостійна робота. 1. «Психологічна діагностика вступаючих у шлюб», аналіз. 2. Есе на тему «Які фактори, на мою думку, є визначальними для задоволеності шлюбом?».	7	14

	Порівняйте свою позицію з результатами сучасних досліджень (використайте не менше 2 наукових джерел).		
3	Тема. Психологія подружніх взаємин.	15	15
	Лекція 3. Психологічні аспекти шлюбно-сімейних стосунків	2	0,5
	Практична робота 3. Актуалізація опорних знань. Аналіз кейсів. Рольова гра «Подружнтя суперечка»	6	1
	Самостійна робота. Техніки ефективної подружньої комунікації. Підготувати доповідь на обрану тему.	7	13,5
Змістовий модуль 2. Психологія сімейної взаємодії та кризових станів сім'ї.		45	
4	Тема. Батьківство та розвиток дитини в сім'ї.	15	15
	Лекція 4: Психологічні аспекти батьківства та розвитку дитини в сім'ї	2	-
	Практична робота 4. Актуалізація опорних знань. Аналіз кейсів. Групова робота «Портрет ідеального батька/матері»	6	1
	Самостійна робота. 1. Аналіз відео або літератури (на вибір). 2. Есе на тему: «Як мій досвід дитинства впливає на моє уявлення про ідеальне батьківство?». 3. Дослідження: проведіть коротке інтерв'ю з двома батьками (можна з різних поколінь).	7	14
5	Тема. Сімейні кризи та проблеми функціонування сім'ї.	15	15
	Лекція 5: Сімейні кризи як чинник дестабілізації функціонування сім'ї.	2	0,5
	Практична робота 5. Актуалізація опорних знань. Аналіз кейсів. Рольова гра «Сімейна криза». Рефлексивне завдання: «Які сімейні кризи я спостерігав/спостерігала у своєму оточенні? Як вони вплинули на членів сім'ї? Які ресурси допомогли їх подолати?».	6	1
	Самостійна робота. Розробка пам'ятки «Як подолати сімейну кризу: 10 кроків до відновлення».	7	13,5
6	Тема Психологічна допомога сім'ї та психологічні методи сімейної діагностики.	15	15
	Лекція 6: Психологічна допомога сім'ї: підходи та діагностичні інструменти	2	0,5
	Практична робота 6. Актуалізація опорних знань. Аналіз кейсів. Розгляд психодіагностичних методик міжособистісних та сімейних взаємин.	6	3
	Самостійна робота. 1. Створення програми (плану) першої консультативної зустрічі з сім'єю. 2. Есе на тему: «Які етичні принципи є базовими для роботи сімейного психолога?». 3. Застосування однієї з методик/опитувальників для дослідження сімейної пари, Аналіз результатів.	7	11,5
Разом з дисципліни		90	

4. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Не передбачено навчальним планом

5. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ

5.1. Розподіл балів з дисципліни, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота	МК	Сума
---	----	------

T1	T2	T3	ПК	T4	T5	T6	Презентації		
8	10	10	10	10	10	10	12	20	100

5.2. Розподіл балів за видами робіт

Види робіт, що оцінюються в балах	T1	T2	T3	T4	T5	T6	Усього
Доповіді на практичних заняттях	8	8	8	8	8	8	48
Виконання психологічних ситуацій / задач	-	2	2	-	2	-	6
Есе	-	-	-	2	-	2	4
Презентації	12						12
Поточний (ПК)	10			-			10
Модульний контроль (МК)	20						20
Всього з дисципліни							100

5.3. Критерії оцінювання видів робіт:

- Доповіді на практичних заняттях (8 балів за кожен тему, всього 48 балів), оцінюються:
 - чіткість викладу матеріалу, відповідність темі;
 - глибина аналізу проблеми, використання наукових джерел.
 - структурованість доповіді (вступ, основна частина, висновки).
 - навички публічного виступу (чітка дикція, контакт з аудиторією).
 - участь у дискусіях, аргументовані відповіді на запитання.
- Виконання психологічних ситуацій / задач (2 бали відповідно до теми, всього 6 балів), оцінюється:
 - вміння застосовувати теоретичні знання до конкретних ситуацій;
 - логічність та обґрунтованість запропонованих рішень.
- Презентації/есе, (12 балів / 2 бали відповідно до теми, всього 4 бали), оцінюються:
 - оригінальність ідей, глибина розкриття теми;
 - використання актуальних джерел (не менше 3-х);

оформлення:

 - для презентацій: професійний дизайн, лаконічність слайдів;
 - для есе: структура (теза, аргументи, висновки), грамотність.
- Поточний (тематичний) контроль (10 балів) у формі виконання комплексного завдання.
- Модульний контроль (20 балів) у формі тесту в модульному середовищі.

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Оцінка за національною шкалою для екзамену, КП, КР /залику	Оцінка за шкалою КНУТД	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
Відмінно/ зараховано	90-100	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
Добре/ зараховано	82-89	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
	74-81	C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
Задовільно/ зараховано	64-73	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
	60-63	E	Достатньо (виконання відповідає мінімальним критеріям)
Незадовільно/ не зараховано	35-59	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
	0-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

3. Політика:

- Обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей. Не допускається посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні);
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

3.2. Отримання позитивної оцінки з дисципліни можливе за умови виконання всіх видів робіт (завдання, презентації) за кожною темою.

3.3. У разі несвоєчасного виконання робіт без поважних причин оцінка за тему знижується на 2 бали.

3.4. Передача робіт, які не були своєчасно виконані:

- з поважних причин (лікарняна довідка, академічна мобільність, непередбачені обставини) відбувається під час консультацій, призначених викладачем;
- без поважних причин – під час консультацій, призначених викладачем, або занять на індивідуальній основі, організованих за бажанням студента.

3.5. При виявленні плагіату виконане завдання не зараховується. Надалі допускається перескладання завдання, однак бал за нього не може бути вищим за 60% від максимального.

3.6. Оскарження підсумкової оцінки з дисципліни допускається. Її перегляд виноситься на розгляд спеціально створеної на кафедрі комісії у складі завідувача та 2 викладачів кафедри. Передбачається проходження усного опитування з усіх тем курсу у присутності комісії та повторне проходження модульного контролю у присутності викладача. Процедура здійснюється у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в КНУТД».

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні вказівки до виконання контрольних робіт студентів заочної / дистанційної форм навчання (розміщені у модульному середовищі).
2. Підсумкові тести (розміщені у модульному середовищі).

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гібсон Л. Дорослі діти емоційно незрілих батьків. 2021. 240 с.
2. Колодяжна А.В., Кириченко Р.В., Москальов М.В., Тихомирова А.А. ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї В УКРАЇНІ. «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2026. № 1(53) 2026. С. 2769. С. 1807-1817. (категорія “Б”). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-1\(53\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-1(53))
3. Психологія сім'ї: навчальний посібник / За заг. ред. В.М. Поліщука. 2025. 281 с.
4. Психологія сім'ї: підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми: Університетська книга, 2021. 248 с.
5. Психологія сім'ї: техніки підтримки родини. 2023. 264 с.
6. Тихомирова А.А., Колодяжна А.В., Москальов М.В. ДЕЯКІ ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНО ЧУТЛИВОГО СПІЛКУВАННЯ В СІМ'Ї. Науковий журнал «Габітус» (С4. Психологія, С5. Соціологія). 2025 Випуск 80. С. 188-192. (категорія “Б”) DOI <https://doi.org/10.32782/hbts.80.36> <https://habitus.od.ua/journals/2025/80-2025/38.pdf>

7. Федоренко Р. П. Психологія сім'ї [Текст] : навч. посіб. / Раїса Петрівна Федоренко. Вид. 2-ге, змін. та доповн. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 480 с.
8. Цільмак О.М., Лефтеров В.О. Психологія сім'ї та шлюбу: таблиці, схеми, коментарі. Ліра-К, 2024. 266 с.

Додаткова

1. Медіна Т. Батьківська сім'я як осередок підготовки до подружнього життя / Т.Медіна // Релігія та соціум. 2011, №2. – С. 129–134.
2. Потапчук Є.М. Психологічна діагностика шлюбного потенціалу та міжособистісної сумісності з партнером : довідник сімейного психолога. Хмельницький : Видавництво «PolyLux design & print», 2020. 36 с.
3. Психологія сім'ї / Поліщук В. М., Ільїна Н. М., Поліщук С. А. та ін. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 239 с.
4. Психологічне консультування та психотерапія: зміст, прийоми, технології [Текст] : навч. посіб. / Федоренко Р. П., Мушкевич М. І., Коширець В. В. – Луцьк, Вежа-Друк, 2018. – 300 с. 38. Психологія молоді сім'ї [Текст]: монографія / Раїса Петрівна Федоренко, Мирослава Іванівна Мушкевич та ін. – Вид. 2-ге, доповн. та змін. – Луцьк : Вежа-Друк, 2020. – 392 с.
5. Психологічне консультування та психотерапія : зміст, прийоми, технології [Текст] : навч. посіб. / Раїса Петрівна Федоренко, Мирослава Іванівна Мушкевич, Віктор Васильович Коширець. – Вид. 2-ге, перероб., доповн. – Луцьк : Вежа-Друк, 2020. – 368 с.
6. Федоренко Р. П. Психологія молоді сім'ї та сімейна криза : монографія / Р. П. Федоренко. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. унту ім. Лесі Українки, 2007. – 168 с.
7. Федоренко Р. П. Психологічний практикум з консультування: зміст, прийоми, технології : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. П. Федоренко, К. І. Шкарлатюк. – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2012. – 200 с.
8. Федоренко Р. П., Дучимінська Т. І., Хлівна О. М. «Психологічні особливості формування готовності до сімейних взаємин у молоді», XXV International scientific and practical conference “Implementation of modern science and practice”: Varna, Bulgaria, May 11–14, 2021

9. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: <https://nbuv.gov.ua>
2. Електронний архів наукових публікацій: <https://ekmair.ukma.edu.ua>
3. American Psychological Association (APA): <https://www.apa.org>
4. Career Development Quarterly: <https://onlinelibrary.wiley.com>

ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕНО на 20__/20__ н.р.

Протокол засідання кафедри від «___» _____ 20__ р. № _____

Завідувач кафедри _____ Алла СЕМЕНОВА

ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕНО на 20__/20__ н.р.

Протокол засідання кафедри від «___» _____ 20__ р. № _____

Завідувач кафедри _____ Алла СЕМЕНОВА